

Sygn. akt *I ACa 962/17*

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 1 marca 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSA Elżbieta Fijałkowska

Sędziowie: SSA Mikołaj Tomaszewski

SSA Piotr Górecki (spr.)

Protokolant: protokolant Halszka Mróz

po rozpoznaniu w dniu 1 marca 2018 r. w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z powództwa **L. O.**

przeciwko **Skarbowi Państwa - Dyrektorowi Aresztu Śledczego w P.**

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 31 maja 2017 r. sygn. akt XII C 2378/15

1. oddala apelację;

2. zasądza od powoda na rzecz Skarbu Państwa - Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Mikołaj Tomaszewski Elżbieta Fijałkowska Piotr Górecki

Sygn. akt I ACa 962/17

UZASADNIENIE

Powód L. O. wniósł przeciwko pozwanemu Skarbowi Państwa - Areszt Śledczy w P. o zasądzenie 1.000.000 zł wraz z kosztami procesu.

W uzasadnieniu wskazał, że w dniu 27 listopada 2009 r. Komisja Penitencyjna w Areszcie Śledczym W. M. nadała mu status więźnia niebezpiecznego. Powód zarzucił, że nie było podstaw do dokonania takiej kwalifikacji albowiem nie zarzucano mu popełnienia przestępstwa użycia broni palnej i materiałów wybuchowych.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie na rzecz pozwanego Skarbu Państwa kosztów postępowania według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego na rzecz Skarbu Państwa- Prokuraturii Generalnej.

W uzasadnieniu pełnomocnik wywodził m. in., że od momentu wydania decyzji kwalifikującej powoda jako więźnia niebezpiecznego nie nastąpiły żadne okoliczności uzasadniające jej zmianę.

Wyrokiem z 31 maja 2017 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu powództwo oddalił, nie obciążając powoda kosztami postępowania (sygn. akt XIIC 2378/15).

Powyższe rozstrzygnięcie zostało wydane w oparciu o następujące ustalenia faktyczne. Powód jest osobą wielokrotnie karaną i aktualnie odbywa karę pozbawienia wolności. W Areszcie Śledczym w P. przebywał kilkunastokrotnie, począwszy od marca 2011 r. do chwili obecnej.

W dniu 26 listopada 2009 r. Sąd Rejonowy dla Warszawa - Woli w sprawie sygnaturze akt III Kp 1767/09 wydał postanowienie o zastosowaniu wobec L. O. środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania. Powód był podejrzany o popełnienie przestępstwa z art. 258 § 2 k.k., z art. 252 § 1 k.k. w zb. z art. 189 §1 k.k. w zb. z art. 158 §1 k.k. w zb. z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 282 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k., z art. 252 §1 k.k. w zb. z art. 189 § 1 k.k. w zb. z art. 282 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k. Zgodnie z wnioskiem Aresztu Śledczego W.-M. z dnia 27 listopada 2009 r. powoda zakwalifikowano jako oskarżonego wymagającego osadzenia w warunkach zapewniających wzmożoną ochronę społeczeństwa i bezpieczeństwa aresztu lub zakładu.

Sąd Okręgowy w Warszawie wyrokiem z dnia 10 października 2013 roku w sprawie XIIC 39/12 skazał powoda za popełnienie przestępstwa z art. 258 § 2 k.k. i art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 252 § 1 k.k. w zb. z art. 189 § 1 k.k. w tym za „udział w zorganizowanej grupie przestępczej o charakterze zbrojnym”. Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z dnia 10 lipca 2014 r. w sprawie o sygnaturze II AKa 177/14 wyeliminował ustalenie o zbrojnym charakterze zorganizowanej grupy przestępczej i przyjął, iż popełniony czyn wypełnia znamiona z art. 258 §1 k.k (udział w zorganizowanej grupie przestępczej).

Komisja Penitencjarna co najmniej raz na 3 miesiące weryfikowała kategorię nadaną powodowi i ją utrzymywała. Przesłanką tych decyzji był z jednej strony rodzaj przestępstw, za które L. O. został prawomocnie skazany, z drugiej zaś jego zachowanie w trakcie odbywania kary pozbawienia wolności (stanowiące podstawę do wielokrotnego nakładania na osadzonego kar dyscyplinarnych), wysoki stopień demoralizacji oraz dotychczasowa postawa osadzonego stwarzająca zagrożenie dla porządku i bezpieczeństwa jednostki jak również dla funkcjonariuszy służby więziennej. Powód odwoływał się od poszczególnych decyzji, ale jego skargi nie były uwzględniane.

Komisja Penitencjarna Aresztu Śledczego w P. w dniu 21 października 2015 r. wydała decyzję o przedłużeniu powodowi kwalifikacji jako osadzonego wymagającego umieszczenia w wyznaczonym oddziale lub celi aresztu śledczego lub zakładu karnego typu zamkniętego

w warunkach zapewniających wzmożoną ochronę społeczeństwa i

bezpieczeństwa aresztu lub zakładu.

Komisja Penitencjarna na posiedzeniu w dniu 17 listopada 2015 r., po wysłuchaniu skazanego i w jego obecności, podtrzymała decyzję z dnia 21 października 2015 r. o dalszym kwalifikowaniu skazanego L. O. do kategorii skazanych wymagających osadzenia w wyznaczonym oddziale lub celi aresztu śledczego lub zakładu karnego typu zamkniętego w warunkach zapewniających wzmożoną ochronę społeczeństwa i bezpieczeństwo aresztu lub zakładu. Komisja w uzasadnieniu wskazała, że zachowanie skazanego jest negatywne, a od ostatniej weryfikacji był karany dyscyplinarnie, nie jest podatny na oddziaływania resocjalizacyjne. Uczestniczy w podkulturze przestępczej, był wielokrotnie karany, prezentuje negatywną, lekceważącą postawę wobec funkcjonariuszy, nie ma motywacji do odbywania kary w systemie programowanego oddziaływania. Komisja wskazała, że decyzja została podjęta przy uwzględnieniu charakteru

popelnionych przestępstw, powód został skazany za czyny z art. 280 § 2, 280, 258 § 2, 252§1, 280 §1, 158 §1, 197 §1, 288 §1, 190 § 1, 157 § 1, 226 §1,157 §2 k.k. oraz warunków i właściwości osobistych skazanego.

Podstawą do wydania w dniu 21 października 2015 r. decyzji o dalszej kwalifikacji powoda w sposób określony jw., były rodzaje przestępstw, za które powód został skazany i odbywał karę pozbawienia wolności oraz jego aktualna postawa. Zachowanie i sposób funkcjonowania powoda w obecnych warunkach odbywania kary nie dawały gwarancji, że będzie prawidłowo funkcjonował w warunkach odbywania kary w lżejszym rygorze. Powód zachowywał się nieobliczalnie, wulgarnie, agresywnie, jego niewłaściwe zachowania skutkowały nakładaniem na niego kar dyscyplinarnych. Powyższe fakty ostatecznie skutkowały negatywną na prognozą co do jego dalszego funkcjonowania.

Na decyzję Komisji Penitencjarnej Aresztu Śledczego w P. z dnia 21 października 2015 r. o utrzymaniu kwalifikacji „więźnia niebezpiecznego” powód złożył skargę. Sąd Okręgowy w Poznaniu zaskarżoną decyzję utrzymał w mocy w uzasadnieniu podając, że skarżący nie podniósł żadnych argumentów, które wskazywałyby na to, że przy wydaniu decyzji doszło do naruszenia prawa. Sąd zwrócił uwagę, że zachowanie powoda należy oceniać zdecydowanie negatywnie. Od ostatniej weryfikacji był karany dyscyplinarnie za to, że w dniu 9 września 2015r. opluł i znieważył funkcjonariuszy policji. Nadto w uzasadnieniu stwierdzono, że osadzony prezentuje negatywną, lekceważącą postawę wobec funkcjonariuszy, uczestniczy w podkulturze więziennej, a przy tym bezkrytycznie ocenia swoje postępowanie.

W toku niniejszego postępowania Komisja Penitencjarna w Areszcie Śledczym w P. przedłużała dotychczasową kwalifikację powoda jako osadzonego wymagającego osadzenia w wyznaczonym oddziale lub celi aresztu śledczego lub zakładu karnego typu zamkniętego w warunkach zapewniających wzmożoną ochronę społeczeństwa i bezpieczeństwo aresztu na kolejne 3 miesiące decyzjami z dnia 20 stycznia 2016 r., 14 kwietnia 2016 r., 13 lipca 2016 r., 12 października 2016 r., 11 stycznia 2017 r. Powód złożył (w toku rozprawy przed Sądem Rejonowym Poznań - Stare Miasto w P. w sprawie VIII K 1425/13 w dniu 5 września 2014 r.) zawiadomienie o podejrzeniu popełnieniu przestępstwa sfalszowania jego dokumentacji stanowiącej podstawę do nadania mu kategorii więźnia niebezpiecznego albowiem nie popełnił przestępstwa z użyciem broni palnej i materiałów wybuchowych, co stanowiło podstawę kwalifikacji. Postanowieniem z dnia 23 stycznia 2015 r. Prokurator Rejonowy P. w P. odmówił wszczęcia dochodzenia wobec stwierdzenia, że czyn nie zawiera znamion czynu niedozwolonego. Postanowieniem Sądu Rejonowego Poznań Stare Miasto w P. z dnia 24 września 2015 r., na skutek zażalenia powoda, zaskarżone postanowienie Prokuratora zostało utrzymane w mocy. Powód złożył też skargę do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, w której min. podniósł, że długotrwałe zastosowanie wobec niego reżimu „niebezpiecznie aresztowanego” narusza art. 3 Konwencji Praw Człowieka. Skarga powoda została przyjęta, ale dotąd nie została rozpoznana.

Apelacje od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu wniósł pozwany domagając się zmiany zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie powództwa, Z całej treści apelacji wynikało, że w istocie skarżący kwestionowała dokonaną przez sąd I instancji ocenę dowodów. Tym samym jego odwołanie sprowadzało się do podniesienia zarzutu naruszenia zasady swobodnej oceny dowodów (art. 233 § 1 k.p.c.). M. in. skarżący podniósł, że wbrew sądowi I instancji „nigdy nie postawiono” mu zarzutu popełnienia przestępstwa z użyciem broni palnej. W rezultacie - jak wywodził - „sąd od samego początku tuszował tą sprawę” i prowadził sprawę „pod kątem mego rzekomego nieprawidłowego zachowania w izolatce i rzekomego braku w postęпах resocjalizacji”.

Pozwany Skarb Państwa wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Rzeczpospolitej Polskiej - kosztów postępowania.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu zważył, co następuje.

Apelacja nie była zasadna. Sąd odwoławczy podzielił ustalenia faktyczne sądu I instancji i tym samym przyjął je za własne. Zarzuty apelacyjne odnoszące się jedynie do dokonanej przez sąd I instancji oceny dowodów, nie były uzasadnione stanowiąc zarazem swego rodzaju polemikę z trafnymi ustaleniami sądu i jako takie nie mogły odnieść zamierzonego przez skarżącego skutku prawnego.

Podstawą prawną powództwa o zadośćuczynienie z tytułu naruszenia dóbr osobistych stanowiły art. 24 § 1 k.c. w zw. z art. 448 k.c. w zw. z art. 417 § 1 k.c. Owe dobra osobiste powód określił w pozwie jako „cierpienia fizyczne i psychiczne”. Obowiązkiem powoda było wykazanie w toku procesu, że w wyniku bezprawnych działań administracji aresztu śledczego naruszono określone jego dobra osobiste. Wykazanie, iż faktycznie doszło do naruszenia dóbr osobistych uruchamiało by wówczas domniemanie bezprawności (art. 24 § 1 k.c.). Przyjąć trzeba, że pozwany wykazał, iż jego działania podejmowane w warunkach osadzenia powoda, nawet gdyby naruszyły określone dobro osobiste w postaci na przykład godności osobistej, nie były bezprawne. To z kolei uchylało odpowiedzialność pozwanego za naruszenie dobra osobistego,

Z aktualnego brzmienia art. 88a § 1 k.k. w. jednoznacznie wynika, że uznanie skazanego za stwarzającego poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu jest fakultatywne. Podstawowym wymogiem umożliwiającym komisji penitencjarnej podjęcie takiej decyzji jest popełnienie przez skazanego przestępstwa o bardzo wysokim stopniu społecznej szkodliwości. Poza tym w art. 88a k.k.w. wskazane zostały konkretne przesłanki dotyczące popełnionego czynu (§ 1 pkt 1 i 3) oraz osoby skazanego (§ 2), których spełnienie pozwala komisji penitencjarnej na podjęcie takiej decyzji. Komisja bierze też pod uwagę zachowanie skazanego w zakładzie karnym podczas uprzedniego lub obecnego pozbawienia wolności (§ 1 pkt 2). Tak więc poprzez zmianę brzmienia art. 88a § 1 i 2 k.k.w. ustawodawca zrezygnował z obowiązkowego, automatycznego uznawania określonej kategorii osadzonych jako niebezpiecznych. Wymienione w art. 88a § 1 k.k.w. rodzaje przestępstw, uzasadniające uznanie skazanego za niebezpiecznego, nie są katalogiem zamkniętym. Zakwalifikowanie skazanego jako stwarzającego poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu powoduje umieszczenie go w wyznaczonym oddziale lub celi zakładu karnego typu zamkniętego, w warunkach zapewniających wzmoczoną ochronę społeczeństwa i bezpieczeństwo tego zakładu. Warunki te określone są w art. 88b § 1 k.k.w. Komisja penitencjarna może jednak uznać, że nie zachodzi potrzeba stosowania wszystkich warunków, o których mowa w powołanym przepisie, i odstąpić od stosowania jednego lub więcej z nich. Jeżeli jest to uzasadnione okolicznościami, można przywrócić stosowanie warunków, od których odstąpiono, lub zmienić ich zakres.

Powód domagał się zadośćuczynienia za cierpienia fizyczne i psychiczne jakich doznał w związku z jego kwalifikacją jako „więźnia niebezpiecznego”. Roszczenie oparł na twierdzeniach, że w dniu 21 października 2015 r. Komisja Penitencjarna Aresztu Śledczego w P. przedłużyła mu kwalifikację „więźnia niebezpiecznego”, która została mu nadana na podstawie wymyślonych przez administrację zarzutów, za przestępstwa, których nie popełnił.

Podstawą do wydania w dniu 21 października 2015 r. decyzji o dalszej kwalifikacji powoda jako więźnia niebezpiecznego (k. 277) były przestępstwa, za które powód został skazany i odbywał karę pozbawienia wolności oraz jego aktualna postawa. Zachowanie i sposób funkcjonowania powoda w warunkach odbywania kary nie dawały gwarancji, że będzie prawidłowo funkcjonował w warunkach odbywania kary w lżejszym rygorze. Powód zachowywał się nieobliczalnie, wulgarnie, agresywnie, jego niewłaściwe zachowania skutkowały nakładaniem na niego kar dyscyplinarnych (por.: zestawienia nakładanych kar dyscyplinarnych — k. 43-44). Powyższe fakty ostatecznie skutkowały negatywną na prognozę co do jego dalszego funkcjonowania. Tzw. czas zakwalifikowania był następnie w kolejnych okresach przedłużany.

Nawiązując do zarzutów skarżącego, wypada przypomnieć tylko, że wyrokiem z 10 października 2013 r. został on skazany przez Sąd Okręgowy w Warszawie m. in. za przestępstwo z art. 258 § 2 k.k. popełniane w zorganizowanej grupie przestępczej o charakterze zbrojnym zajmującej się wymuszeniami rozbójniczymi, rabunkami, obrotem środków odurzających, uprowadzeniami dla okupu i oszustwami (k. 283). To, że Sąd Apelacyjny w Warszawie na skutek apelacji zmienił częściowo powyższy wyrok eliminując ustalenie, że L. O. działał w grupie o charakterze zbrojnym (wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 10 lipca 2014 r., sygn. akt II AKa177/14 - k. 302), nie mogło zmienić wcześniejszej oceny komisji penitencjarnej, co do zakwalifikowania powoda jako „więźnia niebezpiecznego” tym bardziej, że nie była to jedyna przyczyna takiej decyzji. Podkreślić należy w tym miejscu, że wobec powoda zapadło więcej wyroków skazujących, aniżeli wyżej wymieniony. Powód wielokrotnie był karany dyscyplinarnie za swoje wysoce naganne zachowania w warunkach osadzenia (28 razy). Przykładowo wskazać można, że w 2013 r.

powód opluł funkcjonariusza służby więziennej w trakcie wykonywania czynności służbowych w postaci badania lekarskiego, za co został też ukarany wyrokiem Sądu Rejonowego Poznań- Stare Miasto w P. z 16 lutego 2016 r. (sygn. akt VIIIK 1425/13). W 2014 r. w trakcie zakładania kajdanek opluł funkcjonariusza służby więziennej. Brał też udział w bójkę ze współosadzonym. W dniu 28 sierpnia 2016 r. był karany dyscyplinarnie za to, że wyjętymi drzwiami z kącika sanitarnego wybił w celi okno powodując tym straty na szkodę aresztu. Istniały zatem podstawy do uznania powoda za takiego skazanego, który stwarza poważne zagrożenie w rozumieniu art. 88a k.k.w. Dodać także trzeba, że powód od decyzji komisji

penitencjarnych odwoływał się, a sąd penitencjarny zaskarżone decyzje utrzymywał w mocy nie dopatrując się jakichkolwiek podstaw do uwzględnienia skargi” (k, 318). Sąd cywilny nie jest władny do dokonania odmiennej oceny decyzji komisji penitencjarnej, czy sądu dyscyplinarnego. Reasumując, trzeba stwierdzić, że wysoce naganne zachowania powoda w jednostce penitencjarnej oraz waga zarzucanych mu czynów za które został skazany, a także brak jakiegokolwiek postępu w resocjalizacji sprawiało, że pozwany miał podstawy do uznania powoda jako „więźnia niebezpiecznego” . Działanie to było zgodne z prawem.

Na koniec wspomnieć można dodatkowo, że aktualne polskie przepisy wykonywania kary (k.k.w.), pozwalają na elastyczne kwalifikowanie skazanych jako stwarzających poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu, zgodnie ze standardami (...) określonymi na przykład w wyrokach w sprawach: H. przeciwko Polsce, skarga nr (...) (LEX 1147960), oraz P. przeciwko Polsce, skarga nr (...), (LEX nr 1147973). W wyrokach tych Trybunał stwierdził naruszenie art. 3 EKPC m.in, z uwagi na okres trwania i surowość nakładanych na skazanych środków w związku z zakwalifikowaniem ich do kategorii tzw. więźniów niebezpiecznych. Trybunał podkreślił wyraźnie, że osadzenie w celi izolacyjnej powinno być stosowane jedynie w wyjątkowych okolicznościach oraz jedynie jako środek tymczasowy, który powinien być przedłużany tylko w sytuacji wyjątkowej, ze względu na nowe okoliczności lub dalsze istnienie wcześniejszych przesłanek. Oceniając przebieg odbywania kary przez powoda, szczególnie biorąc pod uwagę jego zachowanie w trakcie osadzenia, nie sposób uznać, że przedłużanie kwalifikacji powoda jako „więźnia niebezpiecznego” było sprzeczne z prawem krajowym , ale i międzynarodowym. Skoro więc działania pozwanego były zgodne z prawem, nie mógł on odpowiadać za naruszenie dóbr osobistych powoda z tytułu czynu niedozwolonego.

Sąd I instancji dokonał prawidłowej oceny materiału dowodowego w świetle zasady swobodnej oceny dowodów wynikającej z art. 233 k.p.c. Do naruszenia przepisu art. 233 § 1 k.p.c. mogłoby dojść tylko wówczas, gdyby apelujący wykazał uchybienie podstawowym regułom służącym ocenie wiarygodności i mocy poszczególnych dowodów, tj. regułom logicznego myślenia, zasadzie doświadczenia życiowego i właściwego kojarzenia faktów. Sąd Okręgowy dokonał ustaleń faktycznych bez obrazy art. 233 § 1 k.p.c., tj. w oparciu o wszechstronnie przeanalizowany, oceniony zgodnie z zasadami wiedzy, logiki i doświadczenia życiowego.

Mając na uwadze powyższe ustalenia i rozważania prawne, sąd drugiej instancji apelację jako bezzasadną oddalił (art. 385 k.p.c.).

W pkt 2 wyroku sąd odwoławczy zasądził od powoda na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym (art. 98 k.p.c., art. 99 k.p.c. i art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2016 r. o Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej oraz § 8 ust. 1 pkt 26, § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie).

Mikołaj Tomaszewski Elżbieta Fijałkowska Piotr Górecki